REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.

Inserate
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXX.

„GAZETA“ iese în fiecare zi

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase lunî 12 cor., pe trei lunî 6 cor.
N-rii de Dumineca 4 cor. pe an.

Pentru România și străinătate:
Pe un a 40 francî, pe șase lunî 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectorî.

Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase lunî 10 cor., pe trei lunî 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase lunî 12 cor., pe trei lunî 6 cor. — Un esemplar 10 banî. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 26. Brașov, Sâmbătă-Duminecă 4 (17) Februarie 1907.

Terorism electoral.

Se știe că Curia a anulat alegerea de deputat, întâmplată anul trecut în cercul Bocșei, pe motiv că s'a exercitat mare terorism la alegere din partea partidului care a învins.

Acest partid a fost al Românilor și alesul a fost Român, advocatul Coriolan Brediceanu, care știm că în acelaș timp fusese ales deputat și la Oravița. Era de altfel învederat, că la Bocșa se trata de-o învingere a Românilor naționaliștî, căcî altfel Curia nicî nu ar fi venit în posiția de-a anula aceasta alegere.

După anulare știm ce s'a petrecut. Guvernul și-a dat toată silința de-a face ca Românii să nu mai fie în stare de-a „teroriza la alegere“. Aceștî „amărâțî cetățenî de limbă străină“ trebuiau să fie pușî cu botul pe labe. De aceea ministrul de interne Andrassy a întors frigarea și a dis: Nu voiŭ mai suferi „terorismul“ acelor unelte oarbe ale „agitatorilor“ de pănura lui Brediceanu. De ce să nu învingă la viitoarea alegere suplementară în Bocșa partidul meu, al celor constituționalî, carî nu se hrănesc și nu trăesc decât din patriotismul cel mai curat?

Dis și făcut. Fiul tătâne-său a voit s'arate, că știe să fie și el energic și prevăzător totodată, și a organizat terorismul „constituționalilor“. Plutoanele de gendarmi ungurești îi stăteau la disposiție. N'avea decât să dea ordin să năvălească în cercul Bocșei, împlinind marea misiune de-a feri covârșitoarea majoritate a alegătorilor români din cerc de orice vorbe și fapte, ce ar putea să-i aducă în bănuiala, că ar voi și de astădată să împiedece alegerea diaristului evreo-maghiar Iuliu Weisz.

Dar de ce să mai repetăm aici cele ce sunt cunoscute deja cetitorilor noștri? Ajunge să adaugem, că, analog cu vechia dicală ungurească, Andrassy cu ai săi și-au dis: „Terorism n'a fost în adevăr din partea Românilor, dar va fi acum din partea noastră! N'uo să lăsăm să fim a doua oară bătuți de cetele „sălbatice“ ale agitatorilor „valahi“, când dispunem de toată puterea și de toate mijloacele de presiune.

S'a organisat așa dar terorismul oficial sub masca apărărei constituției și a „curățeniei“ alegerei față cu agitațiunea „turbată“ a Românilor. Andrassy a răspuns în senzul acesta la interpelarea deputatului Brediceanu: „de ce trimite atâta amar de gendarmi la Bocșa?“

Acuma urmează un incident foarte caracteristic și instructiv pentru stările actuale publice din Ungaria. Trei diare antisemite din Viena: „Deutsches Volksblatt“, „Deutsche Zeitung“ și „Reichspost“, vădând cele ce se pun la cale pentru ovreiul Weisz în cercul Bocșei, s'au hotărât să trimeată fiecare un raportor politic la fața locului, spre a observa mersul alegerei și a controla în ce consistă așa disa „înfrânare a agitațiunei române“ din partea forței publice ungare.

Despre resultatul acestui demers una din foile amintite scrie: „Măsura ce-am luat'o a cam indispus, după cum ni-se raportează, pe înscenătorii de alegere maghiari. Aceasta s'a resimțit din partea diariștilor noștri vădându-se supraveghiați în mod riguros. Dar se pare totuși că prezența diariștilor străini (a fost de față și un raportor al câtorva foi italiene) a avut efectul, că oamenii coaliției și-au mai reținut pofta de a-și desfășura toată forța, căci, minunea minunilor, această alegere s'a săvârșit fără ca vre-un Român să fie înjunghiat, împușcat ori bătut cu pietri. Adevărat că nu se poate afirma c'ar fi lipsit și neîncunjurabilele arestări volnice, șicanări și amenințări cu forța din partea Maghiarilor. Aceasta ar fi fost ceva prea neobicnuit, ba chir uimitor.“

Cu puține, cuvinte într'un stil europenesc ziarul german vienez, din care am citat pasagiul de mai sus, caracterisează de minune situațiunea creată la Bocșa prin terorismul armadiei „constituționale“ a contelui Andrassy, la coada căreia a călărit, după cum se anunță, și sublocotenentul de odinioară cesaro-reg. și deputat actual guvernamental Burdia Szilard, care s'a distins prin serviciile de informator ce i-le-a făcut gazetarului evreu, nou alesului deputat al cercului Bocșa.

Mai poate oare în asemenea împrejurărî să surprindă, că, deși majoritatea cea mai mare a alegătorilor din cerc sunt românî, totușî candidatul guvernului a dobândit cu 500 de voturî mai mult decât candidatul național al Românilor Dr. Valerie Branisce?

Așa se prezentă alegerea aceasta din punctul de vedere al nizuințelor și al apucăturilor nenorocite ale politicei maghiare dominante.

Dacă însă vom voi să chibzuim însemnătatea rezultatului alegerei parțiale de Joi din punctul de vedere al nizuințelor și al politicei noastre naționale românești, vom ajunge la concluziuni de altă natură, cari nu pot scuza așa de ușor dezastrul ce incontestabil l'a suferit alaltaeri cauza noastră națională română la Bocșa.

Din dieta ungară. In ședințele de Joi și Vineri ale dietei s'a continuat desbaterea asupra proiectului de lege despre asigurarea amploiaților și lucrătorilor industriali și comerciali pentru casuri de boală și accidente. La începutul ședinței de Joi ministrul Kossuth a luat cuvântul în chestia divulgărei celor 4 acte din archiva ministeriului de comerciu, declarând că actele din cestiune se referă la unele contracte între guvern și ziare în privința publicațiunilor, pe cari le fac ziarele la comanda guvernului. Astel de contracte s'au încheiat și sub guvernele anterioare.

Salariile învățătorilor. Din Viena se anunță. că contele Apponyi a presentat eri Maj. Sale Monarchului proiectul de lege privitor la regularea salariilor învățătorilor.

Din camera română. In ședința de Joi a camerei s'a votat proiectul de lege privitor la înființarea unui al IV-lea batalion teritorial pe lângă fiecare regiment. Până acuma armata română avea 34 regimente cu câte 2 batalioane permanente și 1 batalion teritorial. Sporirea armatei române cu noul batalion teritorial se va face cu începere dela 1 August 1907.

Tratatul comercial italo-român. In cercurile diplomatice bine informate se asigură că Italia a făcut României, prin noul tratat comercial, mari concesiuni în privința petrolului și a derivatelor lui obținând în schimb concesiuni pentru toate industriile italiene.

Scandalurile nu se mai sfêrșesc.

Scandalurile deslănțuite în urma afacerii Polonyi nu se mai sfârșesc.

Acuma e la ordinea zilei furtul de documente săvârșit în biurourile curții de compturi. Funcționarul dela această curte Hajdu este încă tot arestat. El susține, că a lucrat din patriotism, că dând actele lui Lengyel Zoltán, ca să le copieze și foto grafieze, a voit să-i vină într'ajutor, spre a putea demasca pe mișeii, cari se înfruptează din visteria statului. Hajdu asigură, că n'a făcut'o pentru bani și n'a primit dela Lengyel nici o lăscaie. Lengyel, la rândul lui, declară de apocrifă o scrisoare, ce s'a publicat, ca fiind scrisă și subscrisă de el și în care se face amintire de onorariul, ce l'ar fi rezervat pentru Hajdu.

Alaltăeri Francisc Kossuth a depus pe biroul camerei actele cu pricina, ce fuseseră furate, dar apoi restituite. El a voit printr'asta să ia apa dela moara lui Lengyel. A spus că actele poate să le esamineze ori-care deputat, că ele nu conțin nimic compromițător și se referă în cea mai mare parte la sumele, ce au fost avizate ziarelor de către ministeriul de comerciu pentru publicațiunile acestui ministeriu. Aceste paușale zise Kossuth, nu pot să fie cauză de bănuială față cu aceste ziare, căci li-s'a dat pentru publicațiuni.

Sunt patru fascicule de acte. In primul se află o petiție a editorului ziarului »Egyetértés«, ca paușalul de 10,000 coroane, ce-l primea anual pentru inseratele căilor ferate, să i-se încuviințeze pe 6 ani. Cererea a fost încuviințată de ministrul de comerciu Vörös și de ministeriu Fejérváry, care a urcat paușalul anual al numitei foi cu alte 15,000 de coroane. Cu totul la 25 de mii.

Al doilea fascicol conține o cerere a ziarului »Friss Ujság« pentru urcarea paușalului la 16 mii de coroane, ce s'a încuviințat tot de ministrul Vörös.

Al treilea fascicul conține lista sumelor ce s'au dat pentru publicațiuni foilor din Budapesta în anul 1906. Cu totul 123 de mii de coroane.

Al patrulea fascicol conține actele relative la călătoria de studii a publicistului Carol Meray-Horváth. In cererea sa Meray zice, că pentru serviciile, ce le-a prestat el cu ocaziunea descurcării crizei ungare, ajutând coaliției să vină la putere, i-a promis și ministrul-președinte și ministrul de comerciu Kossuth, că statul îi se va arăta mulțumitor. Meray cere o sută de mii de coroane în rate anuale de câte 20 de mii pentru călătoria sa de studii. Ministrul Kossuth i a încuviințat din fondul dela titlul »scut pentru lucrători«, o subvenție de 5 ani de câte 10,000 coroane, la olaltă 50,000 de coroane, pe motiv, că a dovedit deja până acuma o activitate de mare preț pe terenul științelor sociale.

*

Kossuth nu și-a ajuns însă scopul de a liniști s piritele prin publicarea actelor cu pricina. Lengyel a răspuns în ziarul »A Nap«, zicând, că Kossuth n'a depus toate actele, ci *numai câteva* pe biroul camerei. Lengyel susține, că sunt acte, cari dovedesc, că peste paușalele arătate s'au plătit sume enorme ziarelor drept subvențiune și mai ales ziarului partidului independist »Független Magyarország«. Lengyel adauge, că, văzând cum merg trebuile, el s'a retras din cauza aceasta dela conducerea numitei foi, care a căpătat în vara anului 1906 sume enorme dela guvernul actual. Lengyel mai susține, că nu sute de mii, ci *milioane* au fost prădate din banii visteriei publice, în timpul crizei și până după încheierea ei, fără o controlă corăspunzătoare din partea curții de compturi.

Așa merge una după alta și se desnoadă una dintr'alta. Impresiunea este și rămâne cât se poate de nefavorabilă. Mulți din coaliție chiar critică pe Kossuth și tovarăși, că au dat o recompensă lui Meray pentru servicii politice. Asta totuși nu se poate admite, căci atunci toți ar cere să fie remunerați, pentru stăruințele și munca lor politică.

Părerea e generală, că odată pornite lucrurile pe panta aceasta a destăinuirilor, se va auzi încă de aci încolo despre multe păcătoșenii, ce s'au săvârșit sub masca patriotismului și a naționalismului în taberele maghiare. Cu cât însă se va lungi firul scandalelor; cu atât mai tare se vor sdruncina șirurile coaliției.

Ba, putem zice, coaliția a și ajuns în stadiul prim al procesului ei de descompunere. Acum răsuflă răul din organizmul îmbolnăvit al acestui stat, unde într'o formă sau altă au domnit tot-deauna interesele de clică ale unei disparente minorități în paguba majorității celei mai mari a poporațiunii, care până în ziua de azi e avizată a cerși la ușile celor dela putere pentru drepturile ce-i compet pe teren politic economic și social.

Ar fi e mare calamitate pentru coaliție, dacă s'ar adeveri știrea cea mai nouă, după care contele Andrassy, ministrul de interne, văzând, că scandalurile nu se mai sfârșesc s'a disgustat de tot și ar avea de cuget să se retragă cu totul și irevocabil în viața privată.

Dar s'așteptăm desfășurarea faptelor, căci de mult se tot vorbește de retragerea lui Andrassy, și totuși îl vedem încă tare și mare în guvern, ba faima spune, că a avut mai înainte știre de multe, de care acum voește să se lapede.

Alegerea dela Bocșa.

Joi seara după încheierea foii am primit din Lugoș următoarea telegramă:

»*Lugoș*, 14 Februarie. La oarele 9 s'a terminat actul alegerei. *Candidatul naționalist Dr. V. Branișce a rămas în minoritate cu 526 voturi față cu Weiss.*«

Rezultatul acesta nu ne-a surprins, deoarece din a doua telegramă publicată Joi seara în ziarul nostru văzurăm că evreul Weiss apucase înainte până la oarele 4 p. m. cu peste 600 voturi, iar astăzi eșecul candidatului naționalist nu ne mai miră de loc în urma amănuntelor, ce ni se comunică despre mersul alegerii.

In ajunul zilei alegerii terorismul organelor stăpânirii și-a ajuns culmea. Miercuri a fost luat din pat deputatul Dr. Stefan *Petrovici*, care zăcea bolnav, și fu escortat la temnița de stat din Seghedin în urma urma ordinului procuraturei din Timișoara, deși i se pusese d-lui Petrovici termin pentru a să prezenta la Seghedin pe ziua de 25 Februarie n., care termin însă pe neașteptate a fost revocat. D-l Petrovici ceruse pe baza unui certificat medical o amânare până la 1 Aprilie.

In ziua alegerei Bocșa se transformase într'un furnicar de baionete și puști. Din 3400 alegători, câți numără cercul Bocșei de-abia s'au prezentat la urmă 2500. Restul alegătorilor parte a fost reținuți cu forța, parte au fost intimidați. Dintre deputații români sosiră la Bocșa d-nii C. Brediceanu și D. Popovici însoțiti de numeroși Lugojeni. Bărbaților de încredere ai candidatului naționalist li s'a interzis contactul cu alegătorii români, cari veneau din comune. Terorismul a mers atât de departe încât gendarmii *au arestat pe advocatul din Lugoj Dr. Isidor Pop. D-l Dr. Pop a fost eliberat din închisoare de-abia după terminarea alegerei.* De asemenea a

fost arestat şi *reprezentantul ziarului »Tribuna« d l G. Stoica*, căruia i s'a luat un lung interogator. Votanţii români erau aduşi sub escortă de către gendarmi.

Până la oarele $9^1/_2$ dimineaţa candidatul naţionalist întrunise 82 voturi faţă de 65 date lui Weiss. Pe la amiazi voturile erau egale. Alegătorii candidatului Dr. Branisce erau admişi la votare numai în intervale mari şi numai câte unul, pe când alegătorii lui Weiss erau admişi în cete mari. S'au găsit însă — durere — între Români şi mulţi trădători, cari pentru bani şi beutură şi-au vândut votul lui Weiss. Preotul Nistor din Duleu a votat cu întreg satul pentru Weiss. De asemenea şi învăţătorul Popovici din Barbosa cu întreg satul, apoi preotul Stoian din Valeapai şi învăţătorul Crainiceanu.

In tabăra lui Weiss se aflau următorii deputaţii unguri: Hock János, Hajdu, Steiner, Dobroszlav, Sztojanovits, Pescha şi — Burdia.

La actul alegerei au asistat şi mai mulţi ziarişti streini între cari Benedetto de Luca, corespondentul mai multor ziare italiene şi române, Iohann Haltrich dela (»Reichspost«, Viena), Conrad Rumpt (»Deutsche Zeitung«), Hans Buchstein (»Deutsches Volksblatt«). Ziariştii streini au fost sever controlaţi de către gendarmi.

Cronica din afară.

Sărbătorirea alianţei anglo-japoneze. Cu ocazia încheerei alianţei anglo-japoneze, a avut loc în Tokio un banchet, la care au luat parte miniştrii japonezî precum şi personalul ambasadei engleze. Toasturî cordiale au fost schimbate. Vicontele Haya şi ministrul afacerilor streine au relevat că forţa alianţei sporeşte cu creşterea amiciţiei şi respectului reciproc între cele două naţiunî. Insărcinatul de afacerî englez a declarat că actualul guvern britanic favoriseazâ alianţa cu Japonia în toate chipurile şi face totul pentru a se observa cu stricteţă stipulaţiunile tractului, ceea-ce are asentimentul întregei naţiunî engleze.

Preşedintele şi vicepreşedinţii noului Reichstag. In cercurile parlamentare germane se indică astfel conducerea în noul Reichstag. Preşedinte: Contele Adolf Stolberg, conservator, fost vicepreşedinte în vechiul Reichstag; primul vicepreşedinte, baronul Hartling din partidul centrului; al doilea vicepreşedinte, Tasche, naţional-liberal.

Conflictul dintre Japonia şi America aplanat. Telegrame din Newyork anunţă, că de patru zile se urmează tratative în Casa Albă din Washington, între preşedintele Roosevelt şi delegaţii Californiei, pentru aplanarea conflictului dintre Japonia şi America, Tratativele s'au terminat cu următorul rezultat: Toate neînţelegerile dintre Japonia şi America s'au aplanat în senzul, că pe viitor vor fi primiţi şi copiii Japonezilor în şcolile americane; în ce priveşte legea emigrării guvernul Statelor Unite va întroduce o clauză ca să se permită întrarea în ţară a Japonezilor numai în cazul, când vor poseda paşaport din partea guvernului lor.

Aniversarea de 48 de ani a liceului „George Lazar".

Discursul d-lui director **Marin Dimitrescu.**

Cu prilegiul jubileului de 40 de ani de domnie strălucită a M. S. regelui Carol I fiecare aşezământ cultural şi-a aruncat privirea înapoi, spre a măsura drumul străbătut în acest interval de timp. Scoala, ce poartă numele marelui apostol George Lazar, este mai vechie numai cu 7 ani decât epoca, în care cinci milioane de Români aclamau de domnitor pe prinţul Carol de Hohenzollern, când în toate bisericile ţării glasul clerului se înalţă împreună cu al întregului popor către Dumnezeu, rugându-l să binecuvinte pe Alesul lor, făcându l vrednic de strămoşii săi şi de încrederea, pe care naţiunea întreagă a pus-o în El. Corpul profesoral al gimnaziului Lazar încă fu învitat atunci, să se prezente »Alteţei Sale Serenissime Carol I, domnitorul Românilor«. E de observat, că în adresele oficiale s'a zis multă vreme »domnitorul Românilor«, iar nu al »României«, o dovadă despre aspiraţiunile generaţiunei dela 1866.

Din ceasul, în care domnitorul nostru şi-a pus pe cap coroana lui Ştefan cel Mare şi a lui M haiu Viteazul, n'a pregetat nici un minut de a-şi avea ochii îndreptaţi asupra scoalei, împărtăşindu-şi gândirile sale auguste asupră-i. In' ziua depunerii jurământului pe constituţie (30 Iuniu 1866 El zicea: »Ţinta preocupărilor şi lucrărilor naţiunii trebue să fie răspândirea învăţământului în toate clasele«, căci cum se esprima altă-dată, »învăţământul este hrana sufletească a poporului«. Un an după încoronare, domnitorul nostru zicea iarăşi: »Dau cea mai mare importanţă instrucţiunii publice şi sper că profesorii vor pune toate stăruinţele lor pentru desvoltarea şi formarea moravurilor tinerimei noastre pe calea urmată în toate ţările civilisate«. Iar peste trei ani de zile afirmă, că »forţa unei naţiuni creşte prin impulsiunea desvoltării sale morale. Să ne silim cu toţii a căpăta această forţă, a crea această impulsiune«; căci »puterea Mea residă în lumină... şi în lumină numai caut puterea şi de dânsa numai mă preocup«.

La 1 Iuliu 1881 domnitorul recomandă ca metodă de propunere »deşteptarea puterii intelectuale şi mai ales a facultăţii de a judeca a şcolarilor,... fiindcă numai prin exerciţiul memoriei se slăbesc celelalte facultăţi, cari se cere să fie desvoltate în mod armonic, şi se uită mai târziu în parte ce s'a învăţat cu multă osteneală. Invăţătura astfel variată pentru şcolari va fi o raţionare scientifică şi va ascuţi mintea fiecăruia«.

Asemeni gândiri pline de înţelepciune şi inteţitoare de fapte bune au orientat întotdeuna activitatea corpului didactic dela această şcoală, precum îl va însufleţi şi în viitor, să propovăduiască şi să făptuiască cu râvnă învăţăturile recomandate de iubitul nostru suveran. O dovadă sigură despre aceasta o găsim în cartea de aur a liceului Lazar, în care se citeşte, că M. S. regele vizitând gimnaziul Lazar cu prilegiul esamenelor generale, în chiliile întunecoase şi umede dela St. Gheorghe, a rămas pe deplin mulţămit de munca desfăşurată de către corpul didactic al scoalei; însă şi-a esprimat dorinţa către ministrul scoalelor de pe vremuri de a se clădi un locaş potrivit cu un asemenea templu de lumină.

Mulţămită acestei înalte solicitudini s'a pus la clădirea localului de astăzi al scoalei, pe care M. Sa regele l'a împodobit acum 2 ani cu 8 tablouri, ce reprezentă momentele cele mai însemnate din istoria naţională. Aducem deci prinosul nostru de respectuoasă recunoştinţă augustului suveran pentru interesul şi părinteasca îngrijire, ce poartă acestui aşezământ cultural.

Altă dovadă, că s'au adus mai totdeauna la îndeplinire gândirile suveranului în această scoală, o avem în interventiunea întregului corp didactic, pe la 1872, către unul din colegii lor, rugându-l frumos »să nu mai ceară elevilor, să înveţe ca în carte, căci strică mintea scolarilor«. Nu mai pomenesc de propunerea magistrală a eminentului profesor Stefan Mihailescu pentru predarea studiului ştiinţelor naturale, ci mă mărginesc numai să relevez lupta desfăşurată de corpul profesoral, la 1876, pentru introducerea limbei române ca studiu obligător, căci după cum ne spun fastele şcolare, limba maternă, ziceau ei, este un odor sfânt, primit dela părinţii şi străbunii noştri, şi prin urmare cultura limbei noastre naţionale are dreptul de precădere asupra culturei celorlalte limbi străine; de altă parte, limba fiind unul din elementele constitutive ale unei naţiuni mai cu samă tinere cum e a nostră,... cunoscând în fine din esperienţă, că limbile străine nu se pot învăţa lesne şi cu temeiu înainte de a se cunoaşte bine limba maternă; — pentru aceste motive admitem studiul limbei materne ca obligator şi legal în scoală cu toate drepturile celorlalte studii«. Procesul verbal e semnat de: D. Mirescu, Pompilian, preotul Floru, St. S. Mihailescu, Filibiliu, Th. Ciocanelli şi C. Adam.

Mai nu e problemă didactică, care să nu fi preocupat mintea unora sau altora din bătrânii profesori ai scoalei lui Lazar. Iar când e vorba de împlinirea datoriei, pe care domnitorul nostru o recomanda, la 10 Maiu 1866, poporului român ca cel mai înalt scop al vieţii. o găsim întrupată, în prima linie, în directorii după timp ai acestei scoale. D-l D. Mirescu ne spunea într'o şedinţă memorabilă, că spre a nu lipsi dela cursurile sale, venia chiar bolnav fiind, şi se silia să birue boala spre a-şi putea împlini datoria. Medalia Răsplata muncii cred că e minunat de potrivită pe pieptul acestui veteran profesor. Implinirea datoriei era deviza profesorilor vechiului gimnaziu. De aceea şi noi cinstim cu toată cuviinţa memoria lor şi ne silim să continuăm munca lor spornică şi rodnică.

(Va urma.)

De la curtea cu juraţi din Cluj.

Procesul de presă al revistei „Orizontul«.

Publicăm azi darea de seamă a raportorului nostru special despre procesul de pressă al redactorului revistei „Orizontul", Vas. E. Moldovan, pertractat înaintea Curţii cu juraţi din Cluj, pe care din cauze neprevăzute am primit'o c'o întârziere de câteva zile.

„Procesul acesta" — zice raportorul nostru în întroducere — a fost unul dintre cele mai caracteristice pentru despotismul presidentului şi pentru purtarea provocătoare a procurorului. Toată lumea era cuprinsă de o nervozitate zăpăcitoare. Procurorul avea toată libertatea să încâlcească ofenze şi bagatelizări la persoana acuzatului, poveşti de copii despre istorie, ponegriri a tot ce nu-i maghiar...., iar presidentul isbucnea mereu fără rost şi fără dreptate..."

Iată cum a decurs acest proces:

Incriminate sunt articolele: »Moneda are două feţe«. »In faţa adevărului«, »Botezul« (calificat de răzvrătire) Momentele din n-rul 7. (agitaţie împotriva guvernului şi judecătoriei,) apărute toate în »Orizontul«. Acuzatul face escepţie împotriva numirei de *»oláh«*, care cuvânt nu-l supără, dar aşteaptă întrebuinţarea terminului legal. Mai escepţionează şi faptul că în acuză nu se specifică anume, care naţionalitate împotriva căreia e aţâţată? Presidentul însă nu vrea să ţină seamă de nimic şi trece furios la pertractarea în merit. Iată-o în resumat.

Procurorul: Toţi agitatorii, socialiştii şi confesionaliştii profită de libertatea legii. care nu cere cauţie de la revistele ce apar numai lunar. In astfel de reviste, cum a fost şi *Orizontul*, se face apoi numai şi numai politică, adesea cea mai îndrăzneaţă şi mai puturoasă (kloaka izü), cum erau aproape toate articolele din »Orizontul«, afară de studiile d-lui Pop...

Acuzatul întrebuinţa şi figura nobilă a lui Iancu drept mijloc de agitaţie şi falsifică istoria prezentând pe Iancu ca jertfa împăcării împăratului cu duşmanul. Acest duşman, fireşte e naţia maghiară. Adevărul istoric însă este cu totul dinpotrivă. Iancu nu a fost credinciosul orb al împăratului, cum scria acuzatul, ci el avea deplină nădejde în naţia maghiară, cu care totdeauna căutase puncte de apropiere şi de împăcare. Pricina înebunirei sale a fost nerecunoştinţa fraţilor săi şi teama de politica primejdioasă ce urmau ei. In alergările sale fără căpătâi, un nemeş maghiar din Zarand a fost singurul lui om bun, care-l adăpostea.

Horea împotriva fiscului s'a răsculat şi nu de către nobilimea maghiară a fost frânt în roată, ci de către oastea împărătească, dupăce el bătuse medalia sa de rege al Daciei.

Calomnii ca celea aduse de acuzat şi de toţi cărturarii români, nu este popor pe faţa pământului care să le mai sufere, ca cel maghiar.

Românii nici atâta nu fac pentru eroul lor Iancu, de a cărui memorie necontenit abuzează, să-i îngrijească mormântul, plivind buruenele de pe el. La demonstraţii de martiriu ieftin cu bande tricolore sunt uşor dispuşi Românii, însă la un cult serios şi sincer cam anevoie.*) Citează pe avocatul Rozvan, a cărui moş s'a luptat în rândurile honvezilor, astăzi însă este un tip al demonstrantului cu tricolorul.

Pretinşii martiri ai românismului apoi se plâng ca nişte farisei de prigonirile ce sufer, pe când aevea, în Vacz le stă la dispoziţie odae comoadă şi toate distracţiile, iar pupăză pe colac, Liga le plăteşte diurne grase pentru tihnă.

Cât pentru ofenzele aduse memoriei marelui Kossuth, nici că se putea aştepta la altceva, de la un om ca ăsta, (acuzatul).

(Scoate din mânecă (procurorul) epizode de cruzime, săvârşite de români în revoluţia anilor 1848/49. Fireşte, evită iarăşi, să spună că astea au fost dinte pentru dinte.)

Acuzatul esploatează defectele administraţiei, făcând din ele motiv de ură naţională. Nedreptăţile însă sunt urâte de întreaga ţărănime, fără deosebire de naţionalitate. In timpul absolutismului, tocmai funcţionarii români au fost mai urgisiţi înaintea poporului.

La universităţi şi judecătorii românii sunt favorizaţi. Sub pretextul necunoaşterii perfectă a limbei maghiare, li-se iartă multe neajunsuri.

In Dobra a fost nevoe de măsuri estraordinare, fiind-că în ţinutul acela, unde se fabrică foarte multă ţuică, ţăranii români sunt sălbatici şi dârji ca nicăiri.

Intr'un singur an s'au întâmplat 40 de omoruri acolo.

Acuzatul terorizase clerul român, cu ameninţările din articolul: In faţa adevărului. Pe urmă, face ca Pilat. Aruncă vorba despre presiunea poporului (paraszt lázadás) şi adauge grăbit că el nici gândi nu se poate la una ca asta. Dar ne cunoaştem omul şi apucăturile lui.

Prea ieftin a voit să-şi câştige »botezul« (cu aluzie la articolul incr.) un gazetar de 26 ani, care mai are îndrăzneala să numească de haiduci (bétyár-banda) un guvern aşa de cinstit ca cel ce stă azi în fruntea ţării. Aşteaptă de la juraţi să-l răzbune. Vor pune odată capăt lăudăroşiei martirilor, ca Ioanovici, care-şi bate pieptul spre cei de acasă, iar în Seghedin cerşeşte mila ungurilor blânzi, cari l'au primit cu drag în sânul lor.*)

El nu-i influinţat de nime, nici de sus nici de jos. Implineşte numai datorinţa sa, pentru care a jurat. Ii pare aproape rău, că trebue să dee un nou martir. Conaţionalii lui de acasă îşi fac numai închipuiri grozave şi omorâtoare, despre suferinţele ce ar avea să îndure martirul lor.

Cea mai încornurată vorbă a acuzatului, că actualii guvernanţi prostituiază chiar şi simţul de ruşine, o lasă fără comentar. Cere podeapsă maximală.

Acuzatul V. E. Moldovan: Protestează împotriva calomniei, că aduce jertfe plătite de Ligă... *Proc.* Am dovezi.

Acuz. Să văd numai una despre mine. In ce priveşte afirmaţia că el ar face »politică puturoasă«, credinţa acuzatului este, că tot omul din acea sferă îşi ia asemănările pe care o cunoaşte mai bine şi e mai obicinuită cu ea...

Preş. îl chiamă la ordine pentru espresia asta.

Acuz. (Văzând că nu poate altmintrea, se sfădeşte cu presidentul, care permisese procurorului ori-ce fraze, iar pe el necontenit îl opreşte din vorbă. Urmează:) De mormântul lui Iancu cum să îngrijească bieţii români, dacă numai decât înhaţă jandarmii şi pe cine zăresc numai în apropierea mormântului.

Memoria lui L. Kossuth nu a ponegrit-o nici cu o vorbă. Ii recunoaşte mărimea. Şi asta e o scornitură a procurorului.

(Pomeneşte ceva de Andrassy, presidentul însă îi curmă vorba nervos, lovind în masă cu pumnii şi spunând că nu permite critică despre Andrassy.

Voeşte să vorbească de o pildă pentru afirmaţiile sale, presidentul însă îi face imposibil a se apăra. (O mică scena, cu schimb de vorbă.)

Acuz.: Cazul lui Rozvan nu-i unic. Insuşi presidentul partidului nostru d-l George Pop de Băseşti, fostul vice-president al clubului 48-ist. arată ce efecte are intransigenţa maghiară.

Apărarea proprie o lasă la o parte, bine ştiind cât e de prisos. Curtea cu juraţi din Cluj îşi are renumele ei bine stabilit. Şi nu uzează de dreptul a vorbi în limba maternă, dar îl accentuiază.*) Nu s'a pregătit la vorbire sistematică, câteva obiecţiuni însă va face totuşi.

Ministrul de justiţie Polonyi însuşi şi-a esprimat neîncrederea în curtea cu juraţi numind'o *maffia*...

Prez. Nu permite sa vorbească de lucruri streine.

Acuz. E vorba de un caz analog cu al său...

Prez. Nu permite... (furie, pe urmă ceartă etc., ca mai nainte)

Acuz. El nu zice ceea-ce a zis Polonyi. In numele egalităţii cere numai, ca curţile cu juraţi să fie compuse în număr egal din membrii tuturor naţionalităţilor.

Nu urăşte pe Unguri, nu-i adevărat, urăşte numai politica ce se face abuzând de numele maghiarizmului. In viaţa socială se află cu Ungurii doar mai bine decât cu Românii.

Dacă ar fi dreptate în ţara asta s'ar fi cassat şi procesele acestea, când Polonyi a casat toate procesele de presă, afară de ale naţionalităţilor. Acelea le-a cassat fiindcă şi el avusese partea lui în ele.

Prez. Nu permite critica faptelor străine. (Tabloul se repetă). *Acuz.* Când a scris articolele sale şi când se luptă pentru neam uzează de un drept sfânt al său, indiferent dacă e chimeră ori nu e. In articolul »Moneda are două feţe« susţine ideia, să părăsim politica tradiţională de servilism faţă de dinastie, şi să ne întărim organizându-ne independent. Nu împotriva naţiunei maghiare a agitat, ci esprimase o părere individuală...

Presidentul fără de nici un motiv se năpusteşte asupra vorbitorului, cerându-i să rămână strict la argumentele de apă-

*) Nobilul procuror se făcuse a nu şti de soartea fondului pentru monument!! S. D.

*) Nu ştiu ce vreau să zică aste vorbe! S. D.

*) Poate fi de ajuns accentuarea? Dreptul trebue folosit şi exercitat, numai aşa se poate validita. Red.

rare. Toate silințele d-lui Moldovan sunt zadarnice... După o mică pauză

Acuz. Nu sunt dușman al ungurilor, a marei masse ungurești, dar sunt din tot sufletul aderent al socialismului mântuitor și urăsc din inimă feudalizmul, căbatele de piele, clasa scăpătată a gentry-lor, cari au dus țara la peire, la Mohaci, iar de atunci încoace necontenit ni-o amenință cu îngenunchiare. Eu nu propovăduesc ură de neamuri, mărturisesc însă cu tărie că totdeauna voi propovădui lupta contra oprimărei de clasă până....

Prez. Iți iau dreptul de apărare.

Acuz. Protestez împotriva volniciei presidentului, dar în fața silei renunț la apărare.

— Sfârșitul s'a făcut repede. Peste șapte voturi ale juraților au constatat vinovăția în cinci cazuri. Osânda: 1 an 6 luni închisoare și 1500 cor. amendă, eventual alte cinci luni închisoare. Acuzatul însinuă recurs, neluându-se în seamă § 72 care cere să se judece mai blând publicațiile din timpuri sgomotoase și agitate.

Un moment interesant, de blam presidentului. Insuși procurorul însinuă recurs deoarece amenda nu se poate transforma în închisoare de peste trei luni. (Presidentul susținea pe urmă, că aci au fost 3 judecăți deosebite și astfel purcederea lui e corectă).

S. D.

ȘTIRILE ZILEI.

— 3 Februarie v.

Exposiția jubilară română. Ministerul român de domenii va lua zilele acestea în primire terenul fostei Expoziții din București, și toate pavilioanele situate pe dânsa. Paza și întreținerea parcului și a plantațiilor a fost încredințată serviciului agriculturei, iar intreținerea și complectarea pavilioanelor actuale, a fost încredințată serviciului industriei. Pentru întreținerea parcului s'a prevăzut în budgetul ministeriului domeniilor o sumă de 90 000 de lei, iar pentru întreținerea pavilioanelor, fiecare serviciu a prevăzut anumite sume. Pavilioanele de jos cari nu sunt construite de piatră, vor servi ca muzee agricole, silvice, comerciale, industriale, în tot timpul durabilităței lor, care e garantată pe 10 ani. Palatul artelor și celelalte clădiri de piatră, construite sus pe deal, vor avea destinația pe care au avut-o și în timpul Expoziției. Ministeriul de domenii va înlocui cu încetul pavilioanele provisorii în cari vor fi instalate tot felul de muzee, cu constructiuni de piatră.

Mulțămită publică. Subscrisul curatorat bis. gr. cat. din opidul Cojocna, aduce cele mai profunde fiiești mulțămite Excel. Sale D-lui Metropolit *Dr. Victor Mihalyi* de *Apșia* pentru grațiosul ajutor de 1000 cor. din casseta sa privată, dat pentru edificarea nouelor case parochiale-protopopești, cu care a pus piatra fundamentală a acestui edificiu modern.

Ne rugăm lui Dumnezeu, să-i resplătească întru mulți ani, cu viață bună și fericită. *Cojocna*, 14 Febr. n. 1907. In numele curatorului: *Ioan Hațieganu*, paroch și protop. *Ilie Popoviciu* sen.

Cununie. *Sylvia Șepețian* și *Dr. Emil Nestor* ne fac cunoscută serbarea religioasă a cununiei lor, ce va avea loc Dumineca în 17 Februarie st. n. la oara 12 m. în Chiseteu.

Din Cojocna ni-se comunică: »Domnul protopop, gr.-cat. de aici, *Ioan Hațieganu* a împlinit în 8 Februarie n. c. 25 de ani ca protopop. Spre aducerea aminte a următorilor sei, D-l protopop edifică în anul jubilar case nouă parochiale-protopopești«. Il felicităm călduros și urăm nobilei sale întreprinderi cel mai deplin succes!

Meseriașii din Brașov cari pe teritoriul acestui oraș își lucrează meseria de sine stătător, sunt învitați în sensul §-lui 22 al articolului de lege XVII din anul 1884 la o »Adunare de constituire« a corporațiunei de meserii, pe Dumineca în 17 Februarie st. n. la oarele 3 d. a. în sala cea mare dela Gewerbeverein. Ordinea de zi: Cuvânt de deschidere din partea comisarului oficiului de meserii. Alegerea președintelui. Alegerea funcționarilor (comitetului). Votarea budgetului respective primirea lui. Diferite propuneri. NB. Se trage atențiunea tuturor măestrilor meseriași, că pe baza §-lui 127 al articolului de lege XVII din anul 1888, fiecare este dator ca începând cu data de 19 Februarie în interval de 15 zile a șterge atât calfele, cât și ucenicii dela despărțământul de meserii de până acum și aducând cu sine contractele încheiate între personal, a înștiința pe numiții din nou la cancelaria corporațiunei în localitățile școalei de sculptură etagiul II. Invitarea e iscălită de d-nii Ludovic F. Kászonyi, pres. comisiunei de constituire și Ioan Dózsa, comisarul oficiului de meserii.

Tipografii din România și repausul duminecal. Din București ni-se scrie: Cu toate că acum câțiva ani, în timpul guvernului liberal presidat de d. P. Aurelian, Corpurile Legiuitoare a votat legea asupra repausului duminecal, care însă nu s'a prea respectat. Mai cu seamă aveau să sufere din cauza aceasta lucrătorii tipografi de'a marile ziare cotidiane, cari pentru ca să apară Luni dimineața, lucrau și Dumineca. Faptul acesta a produs o mare mișcare printre lucrătorii tipografi din capitală, cari prin mai multe întruniri au cerut repausul duminecal, amenințând în caz contrar cu greva generală. Dumineca trecută lucrătorii tipografi au ținut la Eforie o mare întrunire publică, la care au luat parte ca representanți din partea pressei d-nii I. Procopiu, directorul ziarului »L'Independance Roumaine«, V. Dărescu, directorul ziarului »Universul« și C. Mille, directorul ziarelor »Dimineața« și »Adevărul«, mai mulți patroni tipografi și numeroși lucrători zețari. După o vie discuțiune s'a primit cu o majoritate sdrobitoare în principiu repausul duminecal de Sâmbăta seara până Luni dimineața. Adunarea a ales apoi o comisiune pentru a studia modalitățile aplicărei acestui repaus.

Dare de samă despre venitele concertului Reuniunei greco-catolică de cântări din Gherla, ținut în 3 Februarie 1907. Venitul brutto: 345 cor. 40 fileri, iar venitul curat 159 coroane și 90 fileri, din care venit 50 cor. sunt designați spre distribuire celor mai buni declamatori din partea Ilustr. Sale Dániel László. Resultă deci un venit în favorul fondului bibliotecei și fondului de muzicalii de 109 cor. 90 fileri. Suprasolviri: Dániel László 50 cor., George Pop de Băsești 10 cor., Alesandru Ancean, jude cerc. reg. 10 cor., Urmánczi G. 2 cor., Iosif Zacharias jun. 2 cor., Andreiu Todoran 5 cor., Iosif Orosz 2 cor., Gavril Hango 2 cor., Radu, sergent de cav. 2 cor., Alesandru Nemeș 1 cor., Iuliu Karsai 4 cor., Gavril Muste 1 cor., Iosif Nemeș 1 cor., Liviu Dan 2 cor. 60 fileri, Ioan Hosszú 5 cor., Ioan Maru 3 cor. 60 fil., Ioan Hodorean 2 cor 40 fil., N. N. 20 fileri, Ștefan Olariu 60 fil., Teodor Morariu 60 fil., Georgiu Medan 60 fil., Traian Trufas 60 fil., Dr. Victor Pop 3 cor., Csillag Kristóf 5 cor., Vasile Moldovan 40 fileri. Total suma de *cor. 118·60 fil.* Primească marinimoșii părtinitori adevărata noastră mulțămită și stimă și pe această cale. *Comitetul aranjator.*

O grațiare a Țarului. Cele două fete amestecate în atentatul contra lui Stolypin, cărora pedeapsa cu moarte le fusese schimbată în închisoare pe viață, au fost grațiate cu desăvârșire de către țar. E primul act de grațiare făcut de țar în potriva tribunalului militar.

Arestarea unui defraudant. Din Hamburg se anunță, că poliția de acolo a arestat pe Párkány Pollák Sándor, fostul funcționar la Institutul economic maghiar din Budapesta, care a defraudat dela această bancă suma de 40.000 coroane. Párkány voia s'o șteargă la America.

Un fiu al lui Tolstoi polițist. Produce mare senzație faptul, că fiul cel mai mic al lui Leo Tolstoi, Andrei, a întrat în poliția din Tula.

Krușevan și Evreii din Basarabia. O telegramă din Kișinău — Basarabia — anunță alegerea ca delegat pentru alegerea de deputați în Duma imperiului, a faimosului antisemit Krușevan, autorul moral al masacrelor Evreilor oin acel oraș, din anii trecuți. Știrea despre alegerea sa a produs o adevărată consternație printre Evreii din Kișinău, cari se arată foarte îngrijiți. In momentul alegerei sale, ferocele antisemit a spus pe un ton amenințător: Acum or să vadă evreii cine sunt eu.

Un curios buletin de naștere. Serviciul statisticei generale din ministeriul domeniilor rom. a primit din partea orașului Focșani un foarte curios buletin de naștere. Din acest buletin se constată că soția cismarului Năstase Frangulea din acel oraș, măritată la vârsta de 13 ani a născut până acum în Noembrie 1906, când împlinea 30 de ani, adică în timp de 17 ani 20 de copii din 18 faceri. In primii 13 ani, a născut 13 copii din 13 faceri, iar în ultimii 4 ani a născut 7 copii din 5 faceri. Serviciul statisticei necrezând în verosimilitatea acestui buletin de naștere a cerut lămuriri printr'o adresă primăriei de Focșani și a primit răspunsul, prin care i-se confirmă în totul datele buletinului.

Incetarea grevei culegătorilor-tipografi din Sibiiu. Ni-se scrie: Greva culegătorilor-tipografi din Sibiiu a încetat. S'a început lucrul în toate tipografiile.

Din cauza grevei lucrătorilor tipografi din Sibiiu, Nrul 2 al revistei »*Vatra școlară*« va apare cu întârziere de câteva zile.

Un candidat de advocat cu praxă estinsă, care pe lângă limba română și maghiară, posede și limba germană, ar dori să între cu 1 Martie n. într'o cancelarie advocațială eventual și ca conducător de cancelarie. Acuma își face ultimul rigoros și doctoratul în drepturi. Informațiuni se pot căpăta la administrația »Gazetei«.

S'a perdut un câne de vânat negru cu pete galbine pe cap. La gât poartă o zgardă cu nr. 22 și ascultă la numele »Trombo«. Cel care va găsi cânele, e rugat a-l preda poliției, unde va primi o remunerație de 40 cor.

In cancelaria notarială a subscrisului află imediată aplicare un tânăr deplin versat în afacerile notariale. Condițiunile li-se vor comunica reflectanților în scris. Traian *Radu*, not. cerc. în Feneș u. p. Zalatna.

O doftorie pentru popor. Se poate numi ca atare spirtul lui Moll și sarea, care prin fricțiune întărește mușchii, alină durerile, precum și tot felul de reumatism se vindecă cu succes sigur. Prețul unei sticle 1 cor. 90 bani. Se trimite zilnic cu rambursă postală de farmacistul și liferantul curții c. și r. A. Moll, Viena, Tuchlauben 9. In depositele din provincii să se ceară expres preparatul Moll provăzut cu marca de scut și subscriere. — (2)

„Șezătoarea“ din Budapesta.

Suntem rugați a da loc următorului comunicat, care ni se trimite din Budapesta:

Onorată Direcțiune! Vă rugăm să binevoiți a publica în prețuitul D-Voastre ziar — pe baza unei hotărâri unanime a aranjatorilor — lista următoare a d-lor aranjatori a petrecerei (șezătoarei), ce se va ținea în Budapesta în luna Martie: Prezidenți: Dr. George Bilasko, Dr. Antoniu Mocsonyi. Viceprezidenți: Dr. Caius Brediceanu, Cornel Mesaroșiu, Pompiliu Nistor. Secretar general: Dr. Teofil Tanco. Secretari: Silviu Pășcuțiu, George Crișan, Gavril Oșian. Casar: Ioan Voina. Maiordomi: Dr. Aurel Nyilvan, Carol Barbul. Controlori: Iosif Onciul, George Barbul. Dirigent al seratei etnografice: Dr. Tiberiu Brediceanu. Dirigentul corului: Dr. Leonida Domide.

Membrii aranjatori: Dr. Cornel Iancu, Dr. Coriolan Steer, Dr. Ioan Cădariu, Dr. Iustin Pop, Dr. Dionisiu Liuba, Dr. Ilie Kindriș, Stefan Pop, Ioan Koráts, George Novacovici, Dr. Aurel Iorga, Nicolae Negruț, Aurel Neagoș, Traian I. Jarca, Constantin Bucșan, Ioan Maior, Cornel Popovici jun., Dumitru Popa, Laurian Gherman, Sever Miclea, Demetriu Truția, George Hotăran, Iustin Német, Dr. Victor Nyilvan, Petru Suciu, Alexandru Pop Emil Isac, Nicolae Anton, Dr. Andrei Dobosi, Todoran Eugen, Zaharie Muntean, Cornel Jurca, Stefan Mărcușiu, Dumitru Marcu, Dr. Victor Dumitreanu, Zeno Dumitreanu, Ioan Moga, Alexandru Bojinca, Stefan Olariu, Ioan Sălăgian, Iuliu Codarcea, Cornel Popoviciu sen., Gavrilă Gall, Petru Bucșan, Sabin Evuțianu, Simion Gocan, Zeno Bel, Dr. Augustin Straițiariu, Stefan Tămășdan, Dr. Iosif Boca, Sever Dan, Virgil Mladin, Adam Iancu, Ioan Cupu, Sorin P. Barcianu, Sabin Dan, Traian Bornias, George Moian, Iulian Dan, Eugeniu Barbul, Dr. Eugen Bolfa, Izidor Popu, Ioan Stefănescu, Milosan Farca, Ioan Giurgiu, Ioan Ivan, Aurel Stoian, Romulus Popoviciu, Nicolae Brătianu, Carol Schottl, Vasile Vlaicu, Sepețan Ioan, Stefan Abu, Blidariu Ioan, Ileana Ioan, Augustin Monția, Alexandru Vlădulescu.

Suntem necesitați a publica numele d-lor aranjatori și a declara, că comitetul executiv nu e dispus a intra în polemii de ziar în chestiunea petrecerei, fiind de neclintită credință, că numărul, poziția și numele d-lor aranjatori, cari au adus toate *hotărârile cu unanimitate*, e o garanță îndestulitoare, ca petrecerea să fie ținută în caracter național românesc.

Pentru comitet:
Dr. Teofil Tanco,
secretar general.

ULTIME STIRI.

Budapesta. 16 Februarie. Iulius Haidu autorul furtului de acte a fost pus în libertate eri la ora 1. Procurorul a găsit că nu s'a comis nici un furt, ci că s'a divulgat un secret de stat; pentru acest lucru el nu trebue ținut în arest. Iulius Haidu a declarat unui ziarist: »Ceea ce am făcut eu, a fost comis din devotament pentru Lengyel. Eu nu mă gândeam că săvârșesc un furt, am avut numai interesul patriei în vedere. Pentru acte n'am luat niciodată nici un ban.

Budapesta. 16 Februarie. Se desminte faima despre demisiunea ministrului Andrassy.

Budapesta. 16 Februarie. In cursul ședinței de eri ministrul-președinte Wekerle a declarat făcând aluziune la sumele plătite ziarelor, că guvernul este hotărît să rupă cu acest sistem și a hotărît să depună pe biroul camerei un proiect de lege *interzicând nu numai de a se plăti vre-o sumă ziarelor, dar chiar de a favoriza ziarele în ori ce alt chip.* Proiectul de lege, care va fi depus cât mai curând posibil, va liniști viața publică ungară și va asigura bunul nostru renume în străinătate, a zis primul ministru. Wekerle a adaugat, că cabinetul nu va lua nici o măsură de o natură de a restrânge libertatea presei, care este un factor principal al vieții publice și una din principalele garanții constituționale. (Vii aplause).

Sofia, 16 Februarie. Partidele opoziționiste se înarmează pentru marele meeting organizat pe mâne. Toate partidele opoziționiste, negustorii și industriașii au făcut către public un apel în care condamnă sistemul actual și îndeamnă populația la o luptă decisivă.

Constantinopol. 16 Februarie. Excese contra creștinilor au avut loc zilele din urmă cu ocaziunea sărbătorilor Bairamului la Beirut și împrejurime. S'au comis cu acea ocaziune câteva asasinate. Corpul conzular a protestat în scris pe lângă Valiu, care a promis a lua măsuri necesare.

Paris. 16 Februarie. Din Biaritz se telegrafiază că automobilul ex-reginei Natalia s'a ciocnit la o curbă cu automobilul unei familii engleze. Ciocnirea a fost atât de puternică încât ex regina Natalia și însoțitorul ei au fost svârliți din automobil. Din întâmplare ei s'au ales numai cu ușoare leziuni. Automobilul a suferit stricăciuni însemnate.

Diverse.

Cum judecau cei vechĭ despre beutură? Locri ziceau, pe timpul lui Zaleneus, că e un păcat mare să beai vin fără a-l amesteca mai nainte cu apă. Nicĭ celor bolnavĭ nu-l dădeau, fără învoirea medicului. Pittacus din Mitylene dăduse o lege, ca fie-care, care ar fi făcut vre-o crimă în beție, să fie pedepsit de două-orĭ mai aspru. Și Plato, Aristoteles și și Plutarchus au numit legea lui Pittacus bună. Egiptenii și Spartanii au statorit cât vin iera iertat să se bea la un ospăț; păcat, că nu știm care era măsura lor. Și Spartanii beau vin în măsurĭ micĭ, însă dădeau voie sclavilor și robilor lor să se îmbete bine odată pe an și îi arătau atuncĭ copiilor lor, ca să vadă cum poate dejosi băutura pe oamenĭ. Censorele roman era învrednicit cu puterea, ca să poată scoate din senat pe orĭ ce senator beat și să-i ia calul. Și la Atenienĭ era crimă mare, ca vre un membru al magistratului să fie beat. Cartaginienii nu iertau magistraților, educatorilor, ostașilor și servitorilor nicĭ un fel de beutură. Lykurgus din Tracia lucrà mai cu hotărîre în contra vinului, căcĭ porunci să se taie toate viile, cum făcu la anul 704 după Christos și Terbulus din Bulgaria. Massilienii nu lăsau femeile să bea vin. Tot astfel făceau și Romanii cu femeile lor. Dar făcură un pas mai departe și interziseră și flăcăilor și oamenilor tinerĭ, băutura vinului. Până la 30 de anĭ nu era iertat să bea bărbatul vin. Pe fetele și femeile, carĭ nu ascultau porunca aceasta, pe acelea bărbații lor trebuia să le bată cu biciul. Mohamed încă nu ierta băutura. Care nu asculta trebuia să capete 80 de bice pe călcâie. Arabii dinaintea lui Mohamed reduseră măsura băuturei la o mărime anumită, adecă la 12 pahare, despre mărimea paharelor însă nu putem afla nimica. Carol cel Mare dete o lege, ca la sfaturile judecătoreștĭ să fie toți cei de față trejĭ și pentru ca la prânz să nu fie ispitițĭ a bea, porunci ca nicĭ să nu mai mănânce. Astfel zilele de judecată erau și zile de post. — C. D.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu
Redactor respons. interim.: Victor Branisce

Casă cu 5 odăi,

verandă cu geamlic curte mare şi grădină plantată cu pomi locu fiind mare şi foarte plăcut, să mai poate clădi case. — **Preţul flor. 5000.—**

De vânzare din mână liberă.

Informaţi la Trafica Spuderca pe promenadă.

AVIS.

Subscrisul având lipsă de un stenograf român 3—4 săptămâni, aceia cari doresc să vină, să se însinue la mine, ca să ne înţelegem asupra condiţiunilor.

Dr. Nicolae Şerban,
advocat Făgăraş.

4—10,2734

„SENTINELA“,

institut de economii şi credit. societate pe acţii în **Satul-nou.**

Contul Bilanţului pe 1906.

ACTIVA:	Cor.	fil.	PASIVA:	Cor.	fil.
Cassa în numărar . .	19606	55	Capital de acţii:		
Bonuri:			2600 buc à cor. 100.—	260000	—
în Giro Conto 1681·20			Fond de reservă 10241·38		
la cassa de păs-			Fond de penz. 7786·92		
trare postală . 460·25			Fond cult. filantr. 586·92	18615	22
la alte bănci . 1272·15	3413	60	Depuneri spre fructific.	485681	60
Cambii escomptate . .	1134891	14	Cambii reescomptate .	658494	—
Împrumuturi hipotecare	372949	—	Avans pe efecte proprii	7000	—
Avansuri pe marfă . .	60500	—	Imprumuturi hipotecare		
Lombard	3904	—	cedate	143100	—
Efecte proprii:			Depozite de cassa . .	3818	85
efecte publice 16775 —			Cauţiuni	12568	87
acţii de di-			Dividendă neridicată .	320	—
verse bănci 10900 —	27675	—	Interese transitoare an-		
Efectele cauţiunilor .	12568	87	ticipate	17676	41
Efectele mesei studen-			Diverse conturi credi-		
ţilor	204	70	toare	291	58
Casa proprie Nr. 814 .	4800	—	Contul centralei la fi-		
Mobiliar . . 2359·82			lială	219057	75
10% amortiz. 284·82	2075	—	Profit transpus		
Diverse conturi debit.	2591	23	din an. 1905 1485·04		
Interese restante . .	1817	25	Profit net în		
Contul filialei la cen-			anul 1906 . 37944·77	39429	81
trală	219057	75			
	1866054	09		1866054	09

Contul Profitului şi al Perderilor pe 1906.

EŞITE:	Cor	fil.	ÎNTRATE:	Cor.	fil
Interese:			Interese:		
după depuneri 24063·08			de escompt . 90449·12		
de reescompt 33034 98			hipotecare . 27533 03		
după imprum.			de lombard . 257·67		
hip. cedate . 5099·45			după avansuri		
de cont-curent 396·03	62593	54	pe marfă . 2422·68	120662	50
Contribuţie:			Prodiversi: venite d. ef		
directă . . 3539·—			lib. d. dare . 748·—		
comunală . 623·84			alte venite şi		
10% după in-			provisiuni . 1999·34	2747	34
teres de depun. 2344·53	6507	37	Profit transpus		
Spese: încălzit, luminat,			din anul	1485	04
tipar, cărţi etc. . .	4976	17			
Porto postal	1397	84			
Salar şi relut de cortel	8937	11			
Amortizări: din					
mobiliar . . 284·82					
perdere de curs					
la efecte . . 78·—	362	82			
Competinţe de timbru	224	73			
Marce de prezenţă . .	266	50			
Chirie	199	99			
Profit transpus					
din an. 1905 1485·04					
Profit net din					
anul 1906 . 37944 77	39429	81			
	124894	88		124894	88

Satul-nou, 31 Decembre 1906.

P. Stoica m. p. dir. exec. Pentru compt.: *Marcu* m. p. secr.

Direcţiunea:

I. Neagoe m. p. *Damian Popescu* m. p. *St. Popa* m. p. *Dr. A. Bireescu* m. p.
G. Ortopan m. p. *St. Negru* m. p. *I. Gaşpar* m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în deplină ordine şi corecte

Comitetul de supraveghiere:

Ilie Bojinp m. p. *T. Miclea* m. p. *Ioane Gaşpar* m. p pres.
Dr. Alex. Andressi m. p. *Corneliu Vereş* m. p.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à **10 fil.** se vinde la zaraful **Dumitru Pop**, la tutungeria, de pe parcul Rudolf şi la **Eremias Nepoţii.**

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.